

Szántó Judit

Jobb félni a farkastól

EDWARD ALBEE: KÉNYES EGYENSÚLY

Sok mindent megkísérel Bodolay (így, keresztnév nélkül szignálva rendezését, amely kedves kis modorosság engem a pályakezdő Ascher Tamás Asherjeire és Asereire emlékeztet), hogy rajtahagyja kézjegyét a Magyar Színház Sinkovits Imre Stúdiójában lezajlott bemutatón; magam a leghálásabb a masszív húzásokért vagyok, amelyek – nyilván Gecsényi Györgyi dramaturg segítségével – bő egyórásra (!) és egyetlen részre tömörítették a teljes terjedelmében nehezen elviselhető, háromfelvonásnyi, önméltlésekkel és öncélú agyketyegtetésekkel tűzdelt szólatinát.

Tulajdonképpen önméltlések maga az egész dráma is: a négy évvel korábbi *Nem félünk a farkastól* újabb felöntésének kísérlete. Az ilyesmi ritkán sikerül; a vállalkozásból főleg az derül ki, micsoda megismételhetetlen *opus magnum* a „Virginia Woolf”. Amelynek önmaga metaforájává növesztett két hősét itt törpe, jelentéktelen kispolgárok igyekeznek követni, akik valóságos, tétre menő küzdelem helyett csak böllenednek egymással, csak heccelik egymást, és akiknek valódi fájdalmai, egész szenvedéstörténete és ugyanakkor egymáshoz fűződő kiirthatatlan szerelme nem lényegíti át, mint Martha és George esetében, a verbális patvarzkodást. Albee-nak e második esetben nem a drámai emberábrázolás, hanem egy kétségkívül szellemes tétel illusztrálása volt a szívügye: azé a „kényes egyensúlyé”, amelyet egymáshoz láncolt emberek kényszerű együttélésében csak a status quo kétségbeesett őrzése, egymás kínzásának gondosan kicentizett hófoka biztosíthat. Mellesleg ebből a szándékból sokkal jobb dráma is születhetett volna, ha a szereplők kevésbé érdektelenek.

Figyelmet érdemel, hogy Albee mindkét darab esetében szükségesnek látta egy későbbi beállító házaspár jelenlétével „megdobni” a cselekményt, de itt is Nick és Honey a hitelesebb duó. Harryre és Ednára viszont szimbolikusabb küldetés van kiróva: ők a rettegést, a káoszt, Agnes szavaival „a dögvészt” jelenítik meg, amely ezt a szánalmas életformát fenyegeti, és a „kényes egyensúly” csak az ő eltávolításukkal menthető meg.

Egy óra öt-tíz percre tömöríteni ezt a darabot üdörös, de jobbá még nem teszi. Bodolay még a mi forradalmas újításokban szűkölködő színház történetünkben is tisztos múltra visszatekintő fogásokkal

operál; ilyen, hogy a színpadi tévé képernyőjén pergő bokszmérkőzés szájbarágós párhuzamaként a szereplők tusakodását is egy nagy meccs egyes meneteinek állítja be. A színpad padlóján kettő darab plüssnyuszi is hever, holott a gyerekkorba való regresszió legföljebb Juliára jellemző. Valamit tán mondani akar a fölöttébb csúnya szobabelső is, a két, színben, stílusban össze nem illő bútordarabbal; mellesleg a fehér ülőkék folytonos átrendezése is sugallni próbál valamit. Van aztán egy vakmerő brechties pillanat is:

Szélyes Imre (Tobias) és Moór Marianna (Agnes)

amikor a szövegben elhangzik a „kényes egyensúly” jelzős szerkezet, a hat szereplő mozdulatlanra dermedve kiáltja a nézők felé: „Ez a darab címe!” Úgy ám. És fogás, nyersebben szólva *mache* Claire beállítása is akrobatamutatványokkal provokáló pojácává; róla aztán végképp nem tudni, kicsoda, hogy került ebbe a reménytelen helyzetbe.

Mindettől azonban még nem hatna ilyen csüggesztőnek az előadás. A rendező élhet ilyen-amolyan,

Schiller, Kata felvételei

Szélyes Imre, Moór Marianna és Kubik Anna (Claire)

modern avagy posztmodern fogással, lényeges feladata ebben az esetben – azaz egy alapvetően realista színmű esetében – mégis az volna, hogy meggyőzze a szereplőket az előadás céljáról, figurájuk emberi tartalmáról. A jelek szerint ez elmaradt, és ezt minden alakítás megsínyli. Moór Marianna például kiválóan el tudna játszani egy kontúrosabb, életteljesebb Agnest is, míg most csak téblábol indokolatlan ki- és belépések között, és magára hagyatva váltogatja a tétovaságot, a hisztériát és a gonoszkodást. Tobias felszínesen megírt, puha szerepéhez viszont Szélyes Imre jóformán semmit sem tesz hozzá. E társulaton belül sokat látni őt vezető szerepekben (délceg természetével, karakteres arcával ki is rína az epizódszerepekből), ezeket azonban valami állandó, erőtlen klasszicizáló modoron kívül nemigen gazdagítja. A ritkán látható Kubik Annát (Claire) igencsak megpróbálta a sors és a rendezés: elképesztően előnytelen jelmezét egyetlen őszinte pillanattal sem ellensúlyozhatja, ellenben magánszámok laza sorozatában ugrálhat, különködhet, négykézláb csúszhat-mászhat, „feküdj – föl!” mutatványokat és illetlen mozdulatokat végezhet, bohóckodhat végkimerülésig. A családi kvartett negyedik tagjaként Auksz Éva mint Julia viszont akár hiteles is lehetne, ha valamivel erőteljesebb volna.

Hámori Ildikót mint Ednát Mihály Pál (Harry) sze-

mélyében semmitmondó partnerrel sújtotta az előadás, ő maga viszont az est legüdítőbb színfoltja: barbarózsaszín kislányjelmezében, rózsákból összeállított kézimunkakosarával eleve valami elütőt, valami kísértetieset hoz a produkcióba, és ezt a hatást az arcára fagyott édeskés mosoly, az életformává vált hamis gügyögés alól ki-kivillanó dühödt gonoszsággal el is mélyíti. Az ő megjelenése és játéka az előadás egyetlen stilizált mozzanata.

Ez az este tehát kevésbé sikerült. De ne feledjük, hogy amikor még kerek volt a világ, a most nyolcvanegyedik évébe lépett Edward Albee volt az utolsó, a legfiatalabb tagja annak a vezető drámaírókból álló elismert nemzetközi csapatnak, amellyel a XX. század második fele joggal büszkélkedhetett. Feltűnése megalapozottnak tetsző reményt keltett arra nézve, hogy ez a sor utána sem, sosem fog megszakadni.

EDWARD ALBEE: KÉNYES EGYENSÚLY (Magyar Színház, Sinkovits Imre Színpad)

Fordította: Réz Ádám. **Díszlet:** Szlávik István. **Jelmez:** Tordai Hajnal. **Dramaturg:** Gecsényi Györgyi. **Rendezőasszisztens:** Hűbér Tünde. **Rendező:** Bodolay. **Szereplők:** Moór Marianna, Szélyes Imre, Kubik Anna, Auksz Éva, Hámori Ildikó, Mihály Pál.